



LAUDA DESINFITSEERIMISEST

Loomapidamishoonete rutiinne puhastamine ja desinfitseerimine on loomade ja ka inimese tervise ja heaolu seisukohast äärmiselt oluline, sest loomade suur asustustihedus ja kõrge toodang suurendavad nakkuste leviku riski ja mõjuvad negatiivselt loomade immuunsüsteemile. Desovahendite kasutamisega on võimalik hoida madalal patogeenide taset ja haiguspuhangu ohtu laudas.

Ideaalne desinfitseeriv aine:

- on kiiresti toimiv
- toimespekter vastab "sihtmärgile"
- toimib ka orgaanilise aine (sööt, allapanu, sõnnik) olemasolul
- on piisavalt efektiivne kogu kontakti kestel
- ei ole toksiline kasutajale ega keskkonnale
- ei kahjusta materjale, näiteks metall- ja betoonpindu
- aine kasutusjuhendit on lihtne järgida

Ei jood, kloor, fenoolid ega muud desinfitseerivate vahendite valmistamiseks kasutatavad toorained ei vasta kõikidele nimetatud nõudmistele ja seepärast kasutatakse võimalikult ideaalilähedaste desovahendite tootmiseks mitut erinevat komponenti, millele on lisatud ka stabilisaatoreid ja puhvreid. Selleks, et saavutada maksimaalset tulemust tuleb lisaks vahendi keemilistele omadustele silmas pidada ka selle kasutamisele esitatud nõudmisi (meetod, kontsentratsioon).

Reaalsus on aga see, et üks desovahend ei saa hakkama kõikide laudas leiduvate erinevate saasteallikatega. Vahendi valimisel tuleks eelnevalt endalt küsida ja otsustada lähtuvalt vastustest:

- Milliste haigustekitajate hävitamiseks ma desovahendit kasutan? Võitlusse asudes tuleb tunda oma vaenlast.
- Milliseid pindu on vaja desinfitseerida? Desovahend peab sobima nii konkreetse pinna kui ka sellel leiduva orgaanilise aine töötlemiseks.
- Kuidas ja kui sageli tuleb desinfitseerida?

Lauda hügieen. Erinevalt mitmete teiste loomaliikide pidamisest puudub lüpsikarjalautades võimalus kasutada "kõik sisse, kõik välja" süsteemi. Siiski on võimalik teha hoones deso osade või grupisulgude kaupa. Bakterite hävitamine loomade vahetus ümbruses peab piirama loomade nakatumist ja viiruste levikut laudas. Enne leotamise ja puhastamisega alustamist tuleb alalt eemaldada kogu sööt, allapanu ja seadmed. Desinfitseerimise efektiivsus sõltub pindade iseloomust – karedaid ja poorseid pindu on keerulisem puhastada kui siledaid, ja tugevate harjastega põrandaharja kasutamise vajadust ei tohiks alahinnata. Mida puhtamad on aga pinnad, seda paremaid tulemusi annab järgnev deso.

Lüpsiplatsi hügieen. Lüpsiplatsi kasutamise intensiivsus on enamasti kõrge ja seda tuleks desinfitseerida kaks korda päevas. Kõik pinnad tuleb puhastada regulaarselt, sest niiske ja soe keskkond on bakterite kiireks paljunemiseks väga soodne. Nii nagu lüpsiseadmeid puhastatakse iga päev, tuleks seda teha ka kogu lüpsiplatsiga. Pärast iga lüpsi tuleb lüpsiplats pesta veega, kord nädalas kasutada pesuvahendit ja mõnda sobivat desinfitseerivat ainet. Robotite puhul tasub meeles pidada, et kuigi lüpsiagregaadi pesu toimub automaatselt, siis ülejäänud riistvara puhastamisega robotid veel ise hakkama ei saa.

Poegimisala ja vasikasulgude hügieen. Vasikad vajavad oma elu alustades parimat võimalikku starti ja lehmad poegimiseks parimaid tingimusi, et kindlustada edukas laktatsioon. Milliste bakterite vastu tuleks deso teha? Vasikate kõhulahtisus ja kopsupõletik on viirushaigused, mille tõttu loomakasvatavad kaotavad igal aastal hulga raha. Vasikate viirusliku kõhulahtisuse korral on eriti kriitilised esimesed päevad pärast poegimist. Kõige kiirem ja ulatuslikum nakkuse levik toimub juhul, kui vasikaid peetakse tihedalt paiknevates üksikulgudes. Kõhulahtisust põhjustavad patogeenid võivad olla kas viirused (rotaviirus), bakterid (*E. coli*, salmonella) või parasiidid. Seepärast peab kasutatava

desinfitseeriva aine toimespekter vastama kõigile kolmele haigustekitaja tüübile. Vasikasulud, kuudid, aga ka kasutatav inventar tuleb puhastada pärast iga kasutamist, jootmisnõud ja söödakünad tuleb pärast kasutamist ka desinfitseerida ja loputada ning neid tuleb hoida puhtas, kuivas ruumis, mitte aga loomadega samas ruumis. Sulud ja kuudid peab desinfitseerima **enne** järgmise looma sinna paigutamist.

Inimeste hügieen. Inimeste käed, mis puutuvad kokku loomade ja seadmetega, võivad olla haigustekitajate levitajaks. Vahendid, mida kasutatakse käte desinfitseerimiseks peavad olema kiiretoimivad, laia spektriga ja nahka pehmendava toimega. Desomattidel kasutatav vahend peab olema kiire, tugevatoimeline ja laia spektriga. Käsi ja jalanõusid tuleb desinfitseerida nii enne lüpsi alustamist kui ka lüpsmise käigus, aga ka liikudes ühest loomade grupist teise, näiteks lüpsilehmade juurest vasikate juurde. Kõik lauda külastajad (veterinaarid, seemendajad jne) peavad desinfitseerima ka jalatsid.

Lüpsimasinate hügieen. Nisakummid, kollektorid, lühikesed ja pikad piimavoolikud on bakteritele soodne kasvukoht ning just saastunud niskummid on arvestatav nakkusallikas. Seepärast on väga tähtis, et täpselt täidetaks lüpsimasinate pesu- ja desinfitseerimise nõudeid. Kindlasti tuleks kinni pidada aluselise-happelise pesu rutiinist ning desoaine valikust tuleks leida selline aine, mis ei kahjusta seadmete kummist osi.

Loomade hügieen. Kolm peamist majanduslikku kahju tekitavat haigust piimakarjas on mastiit, ahtrus ja jalahaigused. Neist kahe vastu on võimalik võidelda õigesti valitud desovahenitega.

Nisade hügieen. Kolm perioodi, millal lehmad on mastiiditekitajatele eriti vastuvõtlikud:

- Lüpsi ajal: juhul kui nisade ettevalmistus on olnud puudulik
- Pärast lüpsi: juhul kui lehm heidab saastunud asemele enne, kui nisade sfinkterid on sulgunud
- Kinnisperioodil

Lüpsil "jagavad" mitmed lehmad sama lüpsimasinat, mis võib olla haigustekitajate levitajaks lehmalt lehmale või ühelt udaraveerandilt teisele.

Meeles tuleb pidada, et bakterid, mida enne lüpsimasina allapanekut nisapinnalt ei eemaldata, jõuavad lüpsi käigus piimasse.

Lüpsieelset nisade ettevalmistust saab teha mitmel moel. Traditsiooniliselt kasutatakse märga kaltsu, mida aeg-ajalt loputatakse leiges vees. Kuna selline tegevus on väga edukas haigustekitajate levitamise viis, siis tuleks eelistada lehmadel individuaalseid lappe, mida kahe lüpsi vahel desinfitseeritakse.

Nisaid võib puhastada ka puhastusvahendit nisadele pritsides. Vahendil lastakse mõnda aega kuivada ja ülejääk ning nisa tippu tekkinud tilk eemaldatakse paberkäterätte kasutades. Ükskõik, mil viisil toimub nisade ettevalmistus, kui lüpsimasin alla pannakse, peavad nisad olema puhtad ja kuivad!

Pärast lüpsi võib nisa sfinkter püsida avatuna kuni 2 tundi. Seepärast on nisade lüpsijärgne deso oluline kahel põhjusel: see hävitab bakterid, mis võisid nisale sattuda lüpsi käigus, ja tekitab nisale kile, mis kaitseb avatud nisakanalit.

Kinnislehmade pidamisel tuleks erilist tähelepanu pöörata keskkonna puhtusele, nende asemel/sulud peavad alati olema puhtad ning kuivad.

Sõrgade hügieen. Jalavannid on abinõu, mis aitab parandada lehmade sõrgade olukorda. Peamine väljakutse seejuures on leida desovahend, mis toimib ka juhul, kui lahus on tugevasti orgaanilise ainega saastunud. Desovahendi toime peaks ulatuma ka sügavamale sõrakudedesse, sest sageli on "kurja juur" peidus just seal.

Kokkuvõtteks. Baktereid leidub nii pinnases, vees, loomadel kui ka inimestel. Desinfitseerimise eesmärk peab olema bakteritele ebasoodsa keskkonna loomine ja nakkuste leviku riski vähendamine. Igale erinevale olukorrale tuleb leida sobiv desinfitseeriv vahend, sest universaalsed vahendid, mis aitaksid nagu kõige vastu, reaalsuses reklaamtekstile ei vasta.

Infolehe koostamisel on kasutatud internetilehel www.thedairysite.com avaldatud materjale